

Předpokladem kvalitní práce městského architekta je mít **silnou oporu v politickém vedení radnice**

Soutěž Architekt obci 2016 měla svoji premiéru v minulém roce. Uspořádal ji Svaz měst a obcí ČR ve spolupráci s Ministerstvem pro místní rozvoj ČR a časopisem Moderní obec. Uskutečnila se v rámci soutěže Architekt roku a její výsledky byly vyhlášeny loni v září na mezinárodním stavebním veletrhu FOR ARCH.

Do soutěže se mohli hlásit obce a architekti z celé republiky s projekty typu územní i regulační plán, územní či obdobná studie s dopadem na veřejný prostor, jedna či série realizací stavebních objektů, které mají vliv na veřejný prostor v návaznosti na historický kontext. Přihlášenými pracemi se zabývala odborná porota, kterou tvořili **Josef Pleskot, Adam Gebrian, Antonín Novák, Regina Loukovatová** (předsedkyně poroty, viz též její vyjádření v rubrice Názor na str. 6) a **Osamu Okamura**. Tito uznávaní experti hodnotili kvalitu architektonického nebo urbanistického řešení, jeho udržitelnost, výběr místa včetně koncepčního řešení, spolupráci samosprávy s architektem i obyvateli a přínos pro kvalitu života lidí.

PROJEKTY, KTERÉ PŘIVEDLY LITOMYŠL K VÍTĚZSTVÍ
Prvenství si nakonec ze soutěže odnesl tandem město Litomyšl a jeho městská architektka Ing. arch. Zdeňka Vydrová za Regulační plán Mariánské ulice a koncepce úpravy Partyzánské ulice. Sama architektka oba uvedené projekty takto krátce charakterizuje: „Oba projekty mají vliv na

Zdeňka Vydrová, architektka města Litomyšl: Snažím se o koncepční přístup k řešeným problémům, zohledňuji nezbytné vazby a souvislosti a snažím se o nich diskutovat. Komunikace s politickým vedením města a dalšími orgány samosprávy a statní správy je naprosto přirozenou součástí mé práce

ANKETA – Získat architekta ke dlouhodobé spolupráci s obcí není snadné – ale vyplatí se to!

V loňském premiérovém ročníku soutěže Architekt obci se za vítězným tandemem město Litomyšl a architektka Zdeňka Vydrová na druhém místě umístila obec Líbeznice (okr. Praha-východ) a Atelier M1 architekti za projekt Obecní úřad, Dům služeb, Zdravotní středisko – Tři věže. Třetí místo patřilo obci Trojanovice (okr. Nový Jičín) a architektu Kamilu Mrvovi s projektem Revitalizace v území Horečky v Trojanovicích. Kategorii Klikář, v níž hlasovala veřejnost, vyhrál projekt obce Lužná (okr. Rakovník) a architektka Václava Dvořáka s kolektivem nazvaný Bydlení pro seniory Lužná.

Starostům Líbeznice, Trojanovic a Lužné jsme položili následující otázky:

- 1) V čem spatřujete výhody trvalé a soustavné, nikoliv pouze ad hoc spolupráce obce s jedním architektem, architektonickým studiem?
- 2) V jakých oblastech se tato spolupráce ve vaší obci uskutečňuje, co jí tato spolupráce zatím přinesla a čeho si přitom vy osobně dosud nejvíce považujete?
- 3) Pokud by některá jiná obec chtěla nastolit trvalou pravidelnou spolupráci s konkrétním architektem, architektonickým studiem, kterých případných chyb při nastolování takového vztahu by se měla vyvarovat?

Mgr. MARTIN KUPKA,
starosta obce Líbeznice:

- 1) Za nejvýznamnější výhodu pokládám možnost vytváření a realizace souvislého konceptu. Jsem přesvědčen, že každá obec má mít vizi, která přesahuje jedno volební období. Pokud se podaří rozvinout faktickou spolupráci s architektem, je větší naděje, že laika, kterou společně posunete výš, hned tak nespadne.
- 2) Základním pilířem této spolupráce byly hodiny času strávené nad novým územním plánem. Poda-

řilo se tak ustavit základní kontury rozvoje obce. Teď do této vize zasazujeme jednotlivé stavební kameny (a to v pravém i přeneseném smyslu slova). Mám velkou radost, že jsme v loňském roce mohli realizovat řadu drobností – například jednotnou podobu všech zábradlí na mostcích přes potok, která nepřišla na mnoho peněz. Přesto mají z hlediska formování tváře obce důležitý význam. Něco takového ale může vzniknout jen při dlouhodobé spolupráci. Nezbytné je u toho absolvovat samozřejmě i pár vzrušených debat.

- 3) Především by se do toho žádná obec neměla nutit, pokud uvnitř zastupitelstva neexistuje elementární shoda, že je to dobré a užitečné. Má-li taková spolupráce fungovat, nesmí být formální, ale faktická. Žádného dobrého architekta, který se může užít

vít svou vlastní tvůrčí práci, nebude bavit příprava podkladů do šuplíku a mluvení do zdi. Nezbytný je zájem poslouchat názory architekta a třeba se s ním i přit a dohadovat. Lhostejný postoj nemá smysl.

Mgr. JIŘÍ NOVOTNÝ,
starosta obce Trojanovice:

- 1) Výhodou trvalé spolupráce s jedním architektem jednoznačně je, že z dlouhodobé spolupráce pramení bližší poznání prostředí, ve kterém architekt pracuje. Například, když naše obec již osm let spolupracuje s kanceláří Kamil Mrva Architects, tak nejen pan architekt Mrva, ale i jeho spolupracovníci – architekti a projektanti, dobře znají Trojanovice, jejich potřeby a problémy. Vnímají historii obce, což je důležité. Je důležité uvědomit si jakou mají obec, její stavby, ale i její obyvatelstvo historii. Postupnou práci si uvědomují, že lidé mají i ke starým, a třeba již nevzhledným budovám vztah a že každý zásah může být zásahem do jejich srdcí. Přínášejí potom pohled z venku, ale formou, která musí být pro lidi vstřebatelná. Výhodou je i možnost prezentace práce obce jako jednoho dlouhodobého projektu. Nezanedbatelným přínosem jednoho architekta pro obecní projekty je to, že neřeší projekty jako

charakter veřejného prostoru a jsou důležité pro kvalitu života ve městě. Regulačním plánem ulice Mariánské, prostoru v městské památkové rezervaci definujeme základní limity budoucí zástavby, prvky plošného a prostorového uspořádání, jako je uliční a stavební čára, výška a objemy staveb nebo míra zastavění pozemků. Majitelé pozemků a nemovitostí naleznou v regulačním plánu informace o využitelnosti pozemků a o možné podobě staveb na nich.“

Urbanistická studie úprav ulice Partyzánské podle slov Zdeňky Vydrové zahrnuje revizi protipovodňových opatření na řece Loučné a koncepci úprav navazující ulice Partyzánské. Návrh zajišťuje ochranu území před padesátiletou vodou a současně přináší komplexní úpravu veřejného prostranství ulice s nábřežím řeky Loučné. „V návrhu zachováváme přírodní prostředí včetně vegetace, umožňujeme přístup k řece a navrhujeme využívat nábřeží k pobytu a k procházkám. Tato studie je koncepčním nástrojem městské samosprávy, který zpřesňuje podmínky pro navazující přípravu přestavby území,“ dodává městská architektka.

Starosta Litomyšle **Radomil Kašpar** na slova městské architektky navazuje: „Regulační plán Mariánské ulice, byť jde o území nevelké rozsahem, je ojedinělým a důležitým počinem. Památková rezervace v Litomyšli téměř neobsahuje proluky, takže jsme doposud žádnou regulaci nepřipravovali,

Galerie Pakosta, postavená v Městské památkové rezervaci Litomyšl – architektka Zdeňka Vydrová (nominace Ceny Klubu Za starou Prahu za novou stavbu za rok 2015)

solitéry, ale řeší nakonec celkový urbanismus a koncept oblasti. Pohled z urbanistického hlediska je pro obec velmi důležitý, čímž se práce architektky stává jedinečnou. Nevýhodou může být trochu uzavřenost před nápady jiných architektů. Toto se kancelář pana Mrvy snaží vykompenzovat prací se studenty z vysokých škol, kteří zpracovávají semestrální práce na téma Trojanovic a vnášejí do studií jiný pohled.

- 2) S architektonickou kanceláří Kamila Mrvy spolupracujeme v oblasti architektury jednotlivých budov, urbanistického řešení určitých částí obce, jako jsou Horečky, Pustevny, Lomná, a to jak na designu exteriéru, ale i některých interiéru, na výběru materiálů, barev, nátěrů apod. Pravdou je, že u interiéru spolupracujeme také s jinými architekty, například s Romanou Mališ Bilkovou, která vytvořila jedinečné interiéry v naší nové restauraci Rekovice. Spolupráce s architekty obci přinesla určitou prestiž a má i velký edukativní přínos. Ten se například projevuje v tom, jak dnes obyvatelé Trojanovic přemýšlejí o stavbách, a snaží se oslovit architektky a pomáhat jim navrhovat stavby trochu jinak, než je zvykem. Myslím, že jsme také vzorem pro některé malé obce, jejichž vedení vidí na našem příkladu, že to jde, a snaží se rovněž spolupracovat s architekty a přitom učit občany dívat se na vzhled své obce a její další rozvoj zcela nově. Osobně si nejvíc vážím příležitosti, kterou mi obec a její zastupitelstvo daly. Šanci pracovat na změnách budov, veřejných prostranství – i myšlení lidí. Mít snahu zamyslet se nad stavbou, představovat

si, jak bude vypadat sama o sobě i zasazena do okolního prostředí, jak na ni asi zareagují lidé, to je prostě něco úžasného. Nevznikají tak jenom účelové projekty jako třeba zateplení budovy jen proto, aby se ušetřilo na energiích. Ale vznikají tak projekty, i v oblasti zateplování, díky nimž budova dostane nejen nový plášť a okna, ale je také hezčí, zajímavější a výjimečnou.

- 3) Nastavení spolupráce s jedním architektem není snadné. Musíte si s ním nejednou lidsky popovídat, aby pochopil obec a lidi v ní. Architekt ve své práci pro obec má mít dostatečné personální, technické a časové zázemí. Je poměrně jednoduché připravit jeden projekt, ale mnohem složitější je spolupráce obou partnerů – obce a architektky – dlouhodobě a koncepčně. Je to nakonec jako v manželství či partnerství. Oba musí umět dělat kompromisy, překousnout určité věci. Rozhodně nejde o „synchronizované plavání“. Jak to chcete dát do kritérií výběrového řízení na architektku? Tady přece nejde o koupi auta, počítače nebo nábytku. Jak umíte v rámci výběrového řízení ošetřit to, aby architekt či obec dodrželi podmínky spolupráce po dobu deseti a více let? V tomto ohledu neumím poradit. Každý si musí vytýčit cíl a najít si cestu, jak se k němu dostat. Musí mít dobrý odhad na lidi, občas však asi může zabloudit i do slepých uliček. Pravda, já sám se ostatními obcemi neinspiroji. Dělán práci tak, že se zamyslím nad tím, co bych chtěl – a pak hledám vlastní jedinečnou cestu. Pouze tak však můžeme samotné jedinečnosti dosáhnout.

VÁCLAV KEJLA, starosta obce Lužná:

- 1) Výhoda je v tom, že jakýkoli záměr, který chceme v obci uskutečnit, můžeme konzultovat s architektem. V našem případě se radíme s profesory na katedře architektury Stavební fakulty ČVUT v Praze. Máme tak možnost svoje představy s nimi probrat a poté je i nechat zpracovat jako studii a tu použít pro podklady k dalšímu zpracování. Tyto studie také necháváme připomínkovat veřejností. Výsledky těchto diskusí pak zastupitelům poskytnou lepší představu o tom, jakým směrem by se realizace záměru měla ubírat.
- 2) Spolupráce s architekty se uskutečňuje v oblasti revitalizace veřejné zeleně, oprav budov ve středu obce. Osobně si nejvíce cením zpracované studie pro náš Dům pro seniory, s nímž jsme se zúčastnili soutěže Architekt obci.
- 3) Trvalou a pravidelnou spolupráci s architektem si musí každý řádně promyslet. Nemá totiž smysl se o něco takového snažit, nemáte-li v obci dlouhodobý záměr jejího rozvoje. Na takové záměry a na případně již krystalizující se představy jejich uskutečnění architekt může mít jiný pohled než běžný občan. Může tak vnést do daného projektu úplně jiné nápady, zcela nový přístup. A co by si měla zvážit obec, která teprve pomýšlí na nějakou soustavnější spolupráci s architektem? Já jsem po projednání v radě obce uspořádal architektonickou soutěž s finančním ohodnocením na malý projekt. Díky této soutěži jsme si vybrali studii a s jejím autorem po vzájemné dohodě navázali spolupráci.

/rš/

Radomil Kašpar, starosta města Litomyšl: Zřízení této funkce žádné město nic neriskuje. Je třeba si však uvědomit, že bude nějaký čas trvat, než se všichni zkoordinují a najdou ten správný model spolupráce. V každém případě je prvním úkolem nového městského architekta naučit samotné vedení města i příslušné odbory orientovat se v dané problematice a vzít spolupráci s architekturou obecně za normu

vali. Bylo třeba navrhnout novou zástavbu tak, aby s ní byl spokojen nejen architekt a zadavatel (město), ale také aby ji odsouhlasili jednotliví vlastníci pozemků. Velmi si ceníme toho, že se podařilo připravit kvalitní návrh, a přesto přijetí dokumentu proběhlo poměrně nekonfliktně.“ Pokud jde o Partyzánskou ulici, starosta vyzvedává výrazný rozdíl mezi původním projektem od projektantů a novým záměrem od architekta. „Ten rozdíl přístupů k řešení daného území je markantní. Kdybychom sami nebyli svědky toho, jak diametrálně odlišné se dá řešit ten samý úkol, asi bychom si té nově navržené kvality nebyli ani vědomi,“ připouští Radomil Kašpar.

DÉLE NEŽ ČTVRTSTOLETÍ PRÁCE PRO MĚSTO

Když architektka Zdeňka Vydrová vzpomíná na začátky své práce pro město v roce 1991, poznamenává: „Nejprve se mé úkoly týkaly celkové koncepce rozvoje města a nastavení podmínek pro vznik kvalitní současné architektury, která by se stala součástí historického prostředí města. Příkladem kvality měly být především veřejné stavby, k čemuž politická reprezentace města vytvářela podmínky. Na veřejné stavby se připravily architektonické soutěže, např. na budovu II. základní školy nebo na rekonstrukci klášterních zahrad.“

Současně však úkolem Zdeňky Vydrové bylo v zájmu města bránit vlně pokleslých záměrů a ekonomických aktivit soukromých subjektů, které v devadesátých letech negativně poznamenaly řadu českých měst.

„Cením si kontinuity a přístupu samosprávy k problematice architektury a kvality veřejného prostoru, jejich odhodlání naslouchat a také přicházet s dalšími zajímavými úkoly, vážím si jejich osobního nasazení,“ říká dále městská architektka.

Role městského architekta je také důležitá ve srozumitelném vysvětlování významu dokumentů, jako je územní plán, regulační plán nebo územní studie a jejich dopadu na stavebníky. Ti se totiž zpravidla jen velmi obtížně smiřují s omezeními, která z těchto dokumentů vyplývají.

KORIGOVAT SOUKROMÉ STAVEBNÍKY NENÍ SNADNÉ

V posledních letech se Zdeňka Vydrová věnuje zejména konzultacím a přípravě odborných stanovisek, která se týkají činnosti stavebního úřadu, stavební komise a těch odborů městského úřadu, které vstupují do oblasti urbanismu, architektury, památkové péče, životního prostředí, dopravy apod. Součástí práce architektky jsou i pravidelné konzultace s občany.

Zdeňka Vydrová má za to, že role městského architekta je také důležitá ve srozumitelném vysvětlování významu dokumentů, jako je územní plán, regulační plán nebo územní studie a jejich dopadu na stavebníky. Ti se totiž zpravidla jen velmi obtížně smiřují s omezeními, která z těchto dokumentů vyplývají. „Mohu vyžadovat dodržení základních principů a regulačních podmínek, pokud byly schváleny, ale za navrženou stavbu musí nést odpovědnost konkrétní projektant nebo architekt,“ dodává Zdeňka Vydrová.

V té souvislosti starosta Radomil Kašpar za naprosto zásadní přínos Zdeňky Vydro-

vé pro Litomyšl považuje její práci pro širokou veřejnost ve spolupráci se stavebním úřadem. „Korigovat privátní stavebníky je úkol opravdu nelehký,“ připouští.

SMLUVNÍ VZTAH NA KONZULTAČNÍ A PORADENSKOU ČINNOST

V Litomyšli městská architektka není zaměstnankyní radnice. Zdeňka Vydrová s ním má uzavřený smluvní vztah na konzultační a poradenskou činnost v oblasti územního plánování a architektury určenou jak městu, tak jednotlivým stavebníkům. Její činnost se zaměřuje na urbanisticko-architektonický rozvoj města a modernování či vyhledávání problematických investic, na konzultace projektů města a soukromých investorů. Od městské architektky se také očekává, že bude významnou měrou přispívat ke zlepšení celkového obrazu města. Sleduje rovněž záměry města zejména z hlediska urbanistických, architektonických a estetických kvalit.

„Paní architektka nikdy nebyla naším zaměstnancem,“ konstatuje starosta Radomil Kašpar. „V počátcích naší spolupráce přijížděla do Litomyšle jednou týdně, posledních asi deset let bývá v našem městě jednou za dva týdny v průměru šest hodin. V případě potřeby však reaguje i na e-mailové dotazy. Tím, že je přespolní, si může zachovat jistý odstup a přiměřenou dávku přisnůst. V dnešní době plně technologií není fyzická nepřítomnost žádným problémem. Nikdo ji neúkoluje, ani se nikomu nezodpovídá – prostě spolupracujeme,“ vysvětluje starosta.

Sama Zdeňka Vydrová k dilematu, zda městský architekt má být zaměstnancem radnice, nebo má pro město pracovat na základě externí smlouvy, podotýká: „Protože neexistuje jednoznačný právní podklad pro zřízení pozice městského architekta, záleží zvolená forma spolupráce na velikosti obce nebo města, na jejich místních pod-

Urbanistická koncepce přestavby autobusového nádraží (situace). Autory stavby nádraží a supermarketu Billa je brněnský ateliér RAW – Tomáš Rusín, Ivan Wahla a zahradní architekt Zdeněk Sendler

mínkách a problémech, které je nutné řešit. Forma externí spolupráce však pro mne má ještě i tu výhodu, že se mohu věnovat také své vlastní architektonické praxi.“

Svým způsobem se Litomyšl ke „své“ architektce chová „macešsky“. Sám starosta totiž upozorňuje na to, že městská architektka od města nedostávala téměř žádné zakázky – aby nedocházelo ke střetu zájmů. Jedinou výjimkou jsou zastavovací plány a urbanistické studie. Pro přípravu těchto koncepčních materiálů radnice naopak považuje městskou architektku za optimálního partnera.

DŮLEŽITÁ JE I KONTINUITA PRÁCE POLITICKÉHO VEDENÍ MĚSTA

Jak však docílit kontinuity práce městského architekta při kultivaci prostředí města, když se politická garnitura prakticky každé čtyři roky (více nebo méně) mění – ale vždy dozná nějakých změn?

„Ano, kontinuita práce městského architekta má nepochybně vliv na kultivaci prostředí. Snažím se o koncepční přístup k řešení problémům, zohledňuji nezbytné vazby a souvislosti a snažím se o nich diskutovat. Komunikace s politickým vedením města a dalšími orgány samosprávy a státní správy je naprosto přirozenou součástí mé práce,“ přiznává Zdeňka Vydrová.

Připouští i to, že občas výsledky práce architektky nemusí být hned patrné v jednom jediném volebním období, což se může odrazit v rozčarování a zklamání. Podle Zdeňky Vydrové je však třeba si uvědo-

mit, že kvalitnímu výsledku významně napomáhá nejen kontinuita práce městského architekta, ale především politického vedení města, které má čas dokončit připravené projekty a uvést je v život. Pokud je veřejnost s chystanými projekty dostatečně obeznámena a jsou vnímány jako prospěšné, má to nepochybně vliv i na rozhodování nového politického vedení a na udržení nastavené kvality.

Starosta Litomyšle Radomil Kašpar v této souvislosti klade důraz na to, aby vedení města – jakkoliv je jeho role samozřejmě určující – se ve svém rozhodování opíralo jak o názory architekta městského, tak mnoha dalších, s nimiž na přípravě projektů spolupracuje.

JAKÝ BY MĚL BÝT OSOBNOSTNÍ A PROFESNÍ PROFIL MĚSTSKÉHO ARCHITEKTA?

„Recept na dobrého městského architekta nemám,“ uzavírá Zdeňka Vydrová. „Práce architekta je týmová a u městského architekta je to podobné. Nezáleží jen na jeho vlastnostech a odborných schopnostech, ale také na způsobu komunikace s politickou reprezentací a s veřejností. To znamená, že je nezbytná vysoká odborná erudice a schopnost komunikace,“ říká Zdeňka Vydrová.

A dále shrnuje: „Pro práci městského architekta je podstatná znalost místa, jeho širšího okolí, kulturně historického vývoje města a principu fungování městské samosprávy. Architekt by měl být schopen argu-

mentace, měl by umět prezentovat médiím odborné profesní záležitosti, měl by být schopen koncepčního přístupu k řešení úkolů.“

„Důležitá však je také vůle vedení města respektovat doporučení architekta, který nehájí pouze profesní zájmy, ale zájmy veřejné. Odborná erudice architekta, jeho úhel pohledu jsou předpokladem, že lépe než individuální stavebník může tyto zájmy posoudit a formulovat. Přirozené není neomylný, ale zkušenosti z měst, kde architekti na úřadech pracují, ukazují, že tato činnost má smysl a že je prospěšná,“ zdůrazňuje Zdeňka Vydrová.

Starosta Litomyšle Radomil Kašpar dodává radu pro města, která o ustavení městského architekta teprve uvažují: „Zřízením této funkce žádné město nic neriskuje. Pouze je nutné nebát se to zkusit. Je třeba si však uvědomit, že zkušenost žádného města nelze zobecnit a bude nějaký čas trvat, než se všichni zkoordinují a najdou ten správný model spolupráce. V každém případě je prvním úkolem nového městského architekta naučit samotné vedení města i příslušné odbory (rozvoje, výstavby) orientovat se v dané problematice a vzít spolupráci s architekty obecně za normu. S postupem času má městský architekt stále více prostoru na spolupráci s individuálními stavebníky, až se tato činnost stane dominantní.“

IVAN RYŠAVÝ

AKADEMIE SAMOSPRÁV

Hlavní téma – zima 2017

Pravomoci orgánů obcí a měst a vztahy mezi nimi

postavení starosty ■ místostarosty ■ rady ■ člena zastupitelstva ■ výborů

celorepublikový vzdělávací projekt pro obce a města pod záštitou senátora Ivo Valenty

Odborný garant: Mgr. Jana Zwyrtek Hamplová – advokátka

Mediální partner:

**moderní
obec**

2. 2. 2017 – Ostrava

Přednáška pro Olomoucký a Moravskoslezský kraj

9. 2. 2017 – Mariánské Lázně

Přednáška pro Plzeňský a Karlovarský kraj

16. 2. 2017 – Jihlava

Přednáška pro Jihočeský kraj a Kraj Vysočina

23. 2. 2017 – Ústí nad Labem

Přednáška pro Liberecký a Ústecký kraj

16. 5. 2017 – Praha

Celostátní diskusní setkání nad aktuálním zněním zákona o obcích – problémové výkladové části – aktuální výklad – možná řešení

SROZUMITELNĚ – NÁZORNĚ – PŘEHLEDNĚ – S NADHLEDEM – PRO VÁS